

La infància, el sector més vulnerable en l'actual context de crisi econòmica

El benestar d'infants i adolescents es veu compromès actualment pel context de crisi econòmica i la manca de recursos de les polítiques socials, fent augmentar el risc de pobresa i exclusió social d'aquest col·lectiu. Una situació per a la qual és necessari situar la infància i l'adolescència com a prioritats polítiques i pressupostàries

TEXT: Paloma Herrera Pastor, 'Protagonistes, ja!' / FOTO: Valdas Zajanckauskas, Octavio López

La crisi econòmica s'està acarnissant especialment amb els sectors més vulnerables, i entre aquests els infants representen el rostre més amarg de la manca de recursos i oportunitats. La situació és tan greu, que ja es constata un 20 per cent d'infants i adolescents a Europa en situació de pobresa. A l'Estat espanyol, la taxa de pobresa infantil és de les més elevades d'Europa, només superada per Romania, Bulgària, Itàlia i Letònia. Segons les darreres dades de l'Enquesta de Condicions de Vida de l'*Instituto Nacional de Estadística*, la major taxa de risc de pobresa a Espanya correspon als menors de 16 anys, una taxa que ha passat del 23,3 per cent al 2009 al 26,5 per cent al 2011.

Al darrer informe de l'Observatori FAROS *L'adolescent i el seu entorn al segle XXI*, Lluís Flaquer, catedràtic de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, constata que «llevat de les nacions nòrdiques, amb uns nivells de pobresa infantil molt baixos, en el gruix de països europeus la pobresa dels infants és sempre superior a la dels adults». Aquest fet s'explica, segons el catedràtic, «perquè a la majoria de societats els creixents costos de la infància no són degudament compensats».

Per a Flaquer, l'elevada incidència de la pobresa infantil «es deu en part a l'es-

Hi ha una relació inversament proporcional entre la despesa social d'un país i la seva taxa de pobresa infantil. Mentre que als països nòrdics, paradigma de l'Estat de Benestar a Europa, la despesa social en família i fills s'enfila en alguns casos al 3 per cent del PIB, a Espanya tot just supera l'1 per cent

cassa amigabilitat del nostre règim productiu i de benestar per a les parelles joves (precarietat laboral, baixos salaris, dificultats d'accés a l'habitatge, etc.), però també a l'exigua sensibilitat política envers la protecció econòmica de la infància i de les famílies. De fet, ambdós aspectes estan relacionats entre sí, ja que tendeixen a retroalimentar-se».

I és que, com explica el sociòleg, «en el cas del nostre país existeix una àmplia coincidència entre els alts nivells de pobresa infantil i la baixa dedicació de

fons públics a les unitats familiars». L'Estat espanyol és un dels països de la Unió Europea amb una menor despesa social en família i fills respecte del PIB i aquest, segons Flaquer, «és un dels factors que permet entendre la prevalença de la pobresa infantil a casa nostra».

Els efectes de la crisi sobre la infància

La pobresa limita les oportunitats de les famílies i genera condicions desfavorables per al desenvolupament dels nens i

les nenes, ja sigui a nivell físic, social o emocional. La precarietat de l'habitatge, les dificultats per alimentar o vestir els infants, la impossibilitat d'invertir en la seva educació o en el temps de lleure són algunes de les conseqüències més immediates de l'atur i la manca de recursos econòmics, amb efectes molt greus sobre els infants. Cada cop són més les famílies que han de dependre dels serveis socials i les entitats humanitàries per a la seva subsistència diària i cada cop s'apropen a aquests serveis nous perfils de famílies que fins ara no havien necessitat cap tipus d'ajut.

A l'estudi *Amb sostre i sense llar. Efectes de l'habitatge precari sobre la vida de les persones*, publicat l'any passat, Càritas Diocesana de Barcelona constata l'impacte negatiu de l'habitatge precari en la vida d'infants i adolescents, ja que una manca d'espai vital per créixer pot comportar problemes greus en el desenvolupament dels menor i fins i tot pot que estigui exposat a patir més problemes de salut.

Les conseqüències sobre la infància i les famílies de l'actual conjuntura econòmica també ha estat objecte d'estudi per Creu Roja a l'informe *L'impacte de la crisi en la infància i les famílies*, primer informe de l'Observatori de Vulnerabilitat d'aquesta organització. Publicat el mes de juliol passat, l'estudi analitza la situació de 409 famílies -usuàries dels programes de lluita contra la pobresa i l'exclusió social de la Creu Roja- i n'extreu preocupants conclusions.

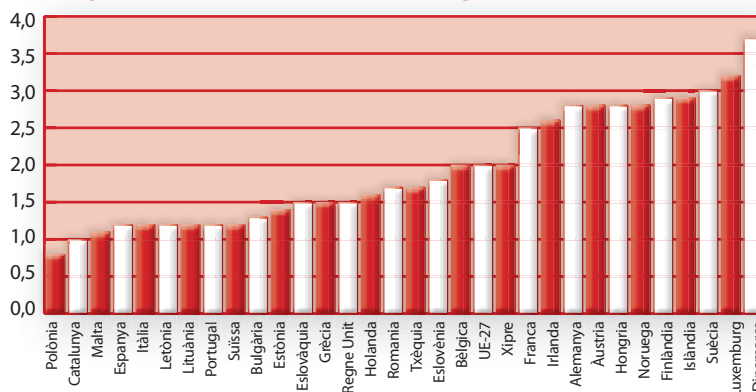
L'informe revela la forma com les dificultats econòmiques acaben afectant les necessitats dels infants en aspectes essencials per al seu desenvolupament, com ara l'alimentació, l'educació o el lleure. Així, una tercera part de les famílies enquestades no es pot permetre

Ràtio entre les taxes de pobresa dels infants i dels joves de la UE-27, Islàndia i Noruega (2008)

	MENYS DE 18 ANYS	ENTRE 18 I 24 ANYS	RÀTIO ENTRE INFANTS I JOVES
Noruega	9,6	41,0	0,23
Dinamarca	9,1	34,0	0,27
Finlàndia	12,0	26,2	0,46
Suècia	12,9	27,8	0,46
Holanda	12,9	20,0	0,65
Alemanya	15,2	20,2	0,75
França	17,3	19,9	0,87
Islàndia	11,2	12,5	0,90
Grècia	23,0	23,0	1,00
UE-27	20,3	19,7	1,03
Bèlgica	17,2	16,5	1,04
Hungria	19,7	18,1	1,09
Polònia	22,4	20,1	1,11
Estònia	17,1	15,3	1,12
República Txeca	13,2	11,6	1,14
Itàlia	24,7	21,3	1,16
Eslovènia	11,6	9,7	1,20
Espanya	24,4	20,3	1,20
Xipre	13,6	11,3	1,20
Portugal	22,8	18,6	1,23
Bulgària	25,5	20,5	1,24
Luxemburg	19,8	15,5	1,28
Lituània	22,8	17,8	1,28
Irlanda	18,0	13,7	1,31
Regne Unit	24,0	18,1	1,33
Àustria	14,9	11,2	1,33
Eslovàquia	16,7	11,9	1,40
Romania	32,9	22,9	1,44
Letònia	24,6	17,1	1,44
Malta	19,9	7,5	2,65

Font: Lluís Flaquer, elaboració amb dades d'Eurostat (2010), publicat a l'informe FAROS 'L'adolescent i el seu entorn en el segle XXI'. Disseny Diomira: Fanny Brial

Despesa social en família i fills a Europa (2007)

Font: Lluís Flaquer, elaboració amb dades d'Eurostat i de l'Idescat (2010), publicat a l'informe FAROS 'L'adolescent i el seu entorn en el segle XXI'. Disseny Diomira: Fanny Brial

A l'Estat espanyol, el risc de pobresa és més elevat entre els menors de 16 anys

donar carn ni peix als seus fills al menys una vegada al dia. I una quarta part no pot pagar el menjador escolar, fet que dificulta que els nens i nenes puguin gaudir d'una dieta equilibrada.

L'adquisició de roba per a vestir els infants també suposa un esforç addicional. Segons l'informe de Creu Roja, més de la meitat de les famílies de la mostra no disposa de roba nova per als infants,

mentre que un 37% no es pot permetre disposar de dos parells de sabates adequades. Pel que fa a l'educació, l'informe assenyalava que un 27 per cent no pot realitzar activitats extraescolars, un 38 per cent no pot anar a casals d'estiu, mentre que un de cada tres infants no disposa de llibres adequats per a la seva edat. I pel que fa al temps lliure, el 65% de les famílies no es pot permetre activitats d'oci

amb els seus fills i filles de manera regular. «Tot plegat -conclou l'informe- suposa que les famílies no puguin fer front de manera adient a les despeses específiques per a la infància».

Prioritzar la inversió en infància

La situació actual requereix de polítiques i actuacions específiques, coordinades entre els diferents departaments i administracions, per lluitar contra la pobresa i l'exclusió social, que de forma tan dramàtica afecta cada vegada més infants i adolescents. Però les retallades en la despesa social de les administracions públiques van en la direcció contrària i posen encara més dificultats a aquestes famílies per sortir de la precarietat en què es troben.

Els experts assenyalen la necessitat de més inversió pública per fer front a aquests reptes i prioritzar pressupostàriament la despesa destinada a la infància. Per a Lluís Flaquer, «el nostre país no es troba en gaire bona posició per tal de fer front als reptes plantejats a causa de la seva escassa dedicació de recursos a les famílies». El sociòleg pensa que «caldria computar els costos dels recursos destinats a les famílies bàsicament com a inversions públiques més que no pas com a despeses socials».

En la mateixa línia se situen les recomanacions de l'informe *La infància en España 2010-2011* de l'UNICEF a l'assenyalar la necessitat de doblar la inversió en polítiques socials d'infància i família, passant del 0,7 a l'1,4 per cent del PIB per arribar al final de la pròxima legislatura a la mitjana europea del 2,3 per cent. Alhora, es recorda la necessitat d'aprovar un pla nacional de lluita contra la pobresa infantil. ☺☺